

<https://doi.org/10.18485/analiff.2022.34.1.1>

811.161.1'373

811.111'373

316.774:81'42"2019/2020"

81'23

Хипокризија и медијски приказ транзиције у области енергетике у контексту климатских промена

Радослава М. Трнавац*

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Катедра за славистику

Кључне речи:

хипокризија
енергетски систем
Њујорк тајмс
(*The New York Times*)
Независне новине
(*Независимая газета*)
кључне речи
конкорданце

Апстракт

Рад илуструје механизам деловања хипокризије у склопу новинског извештавања о транзицији у области енергетике у контексту климатских промена. Студија анализира у којој се мери садржај текстова ослања на сличне и различите теме (Baker/Vessey, 2018) у Њујорк тајмсу (*The New York Times*) и Независним новинама (*Независимая газета*) у периоду од септембра 2020. године до априла 2021. године како би се креирале вести из поменути тематике. Потом се рад фокусира на текстуалне репрезентације вредности (енг. *news values*, Bednarek et al., 2021), формиране на основу колокација успостављених са изразом *климатске промене*. У закључку студије истиче се да и једне и друге новине издвајају климатске промене као главни покретач транзиције у домену енергетике. Климатске промене представљене су у оба корпуса кроз вредност *негативности*, док Њујорк тајмс наглашава *позитивност* обновљивих технологија. Механизам хипокризије у презентацији вести делује у складу са њиховим пласирањем у оквиру скале вредности *позитивност/негативност* у комбинацији са истицањем у први план или маргинализовањем информација релевантних за читаоца. (*примљено: 14. септембра 2021; прихваћено: 28. децембра 2021*)

1. Увод

Циљ овог рада представља утврђивање постојања везе између феномена хипокризије и креирања вести у оквиру новинског извештавања о актуелној транзицији у енергетском сектору у контексту климатских промена. Поимање појма хипокризије у раду заснива се на значењу овог термина описаног у студији Гранта (Grant, 2019). Поменути студија бави се темом лагања и лицемерја у области политике. Грант наглашава да је хипокризија неопходна у политици, посебно у демократијама, јер може интензивирати демократску сарадњу. Према Гранту, хипокризија је нужна јер се политички односи базирају на међусобној зависности људи чији се интереси не подударују. Да би се обезбедила подршка присталица и коалиционих партнера, потребна је одређена количина претварања. Стога аутор тврди да би у демократијама требало очекивати доста лицемерја, те свој став илуструје једноставним примером:

Imagine a meeting of a local school board where redistricting plans are under consideration. The room is full of parents advocating one plan over another. In fact, all of the parents are there because they do not want their own child moved. But not one of them says that. If everyone made claims on the basis of their own personal interest, the meeting would get nowhere. Instead, they argue that one plan will make more efficient use of the school buses or another plan will help meet diversity goals, and so on. These claims are not lies, and they are all acceptable public justifications. But the parents articulating these positions adopt a pretense of concern for the public good. They are hypocrites. This is a kind of hypocrisy that is necessary for democratic cooperation and, indeed, for any kind of political cooperation.¹ (Grant, 2019: 105)

У овом раду биће приказан механизам деловања хипокризије у склопу извештавања о транзицији у енергетском сектору у контексту климатских промена. На почетку студије биће утврђено у којој се мери садржај у текстовима *Њујорк тајмса* (*The New York Times*) и *Независних новина* (*Независимая газета*) ослања на сличне и различите теме како би се креирале вести из домена енергетике (Baker/Vessey, 2018). Затим ће тежиште бити на текстуалним репрезентацијама вредности у вестима (енг. *news values*, Vedperek et al., 2021), формираним на основу колокација насталих са изразом *климатске промене* у чланцима на енглеском и руском језику.

1 „Замислите састанак локалног школског одбора на којем се разматрају планови о пресељењу школе. Просторија је пуна родитеља који заговарају повољности једног плана у односу на други. У ствари, сви родитељи су дошли на састанак јер не желе да им се дете пресели. Али нико се од родитеља о томе јавно не изјашњава. Да сви они отворено исказују захтеве на основу свог личног интереса, на састанку се не би постигло ништа. Уместо тога, родитељи тврде да је један план бољи у односу на други јер претпоставља ефикасније коришћење школских аутобуса или подстиче атмосферу неговања различитости, итд. Представљене тврдње нису лажи и нуде прихватљива решења за заједницу. Али родитељи који артикулишу своје ставове претварају се да брину о општем добру заједнице. Ти родитељи су лицемери. То је хипокризија која је потребна да би дошло до демократске сарадње, као и до било ког облика политичке сарадње“.

Феномен хипокризије је скоро необрађен у лингвистичкој литератури². У овој студији упоређују се корпуси енглеског и руског информативног дискурса о енергетској транзицији заснованог на текстовима из америчких и руских дневних листова *Њујорк тајмс* и *Независне новине*. Сматра се да су оба листа либералне оријентације. Корпус садржи новинске текстове (уводнике, вести) прикупљене од краја септембра 2020. године до почетка априла 2021. Енглески корпус располаже са 166 текстова и 192.350 речи, док руски има 269 текстова и 201.025 речи. Текстови су прикупљани на основу претраживања појмова на енглеском и руском језику, као што су *нафта*, *гас*, *угаљ*, *енергија* и *обновљива (енергија)* у поменутиим листовима.

Према наведеним медијима, климатске промене представљене су у корпусу као централни фактор који покреће транзицију у енергетском сектору. У раду ће бити анализирано које се вести користе да би се остварила *демократска сарадња* и да би наратив био прихваћен од стране јавности. Иако постоји обимна литература о климатским променама која има полазиште у лингвистици (видети Russo, 2018), према сазнањима ауторке овог рада, само неколико студија директно је усмерено на тему транзиције у енергетском сектору. Већина радова концентрисана је на питање како се последице климатских промена одражавају на корпоративну комуникацију у индустрији за добијање и прераду фосилних горива (Jaworska, 2018; Kapranov, 2018; Dahl/Fløttum, 2019). Такође су спроведене студије на тему транзиције у области енергетике у оквиру парламентарних дискусија у Немачкој (Leipprand et al., 2017) и Холандији (Bosman et al., 2014). Недавна лингвистичка анализа фокусира се на евалуацијске премисе у дебати о животној средини у вези са спорном праксом фрекинга у Британији (Pounds, 2021).

У циљу издвајања заједничких тема у оба корпуса, примењена је методологија из рада Бејкера и Веси (Baker/Vessey, 2018) која је корисна за ручно креирање категорија за маркирање истакнутих тема у дискурсу. Да би тематске категорије биле формиране, састављене су појединачне листе са *кључним речима* (енг. *keywords*) издвојеним из оба корпуса уз коришћење квантитативних и квалитативних метода анализе. Ради креирања појединачних листа са кључним речима на енглеском и руском језику, коришћени су енглески и руски референтни корпуси, јер кључне речи по дефиницији имају значајно већу учесталост у анализираном корпусу у односу на референтни корпус. За енглески сегмент анализе одабрана је фреквенцијска листа речи из корпуса АМЕ06. Корпус АМЕ06 садржи милион речи, а креиран је на основу америчког варијетета писаног енглеског језика. Састоји се од 500 датотека са 2000 узорака речи узетих из 15 различитих текстуалних жанрова. Већина текстова објављена је 2006. године. Руски списак речи формиран је на основу офлајн верзије Руског националног корпуса која садржи око милион лексема. За издвајање кључних речи из оба корпуса коришћен је софтвер антконк, верзија 3.5.9. Затим је исти алат

2 Изузетак представља недавно организована радионица у оквиру Међународне прагматичке конференције (IPrA 2021, Winterthur), где су, између осталих, представљени лингвистички радови о механизмима деловања хипокризије (видети Sorlin, 2021; Gill, 2021; Danziger, 2021; Halmari, 2021).

употребљен за груписање листе кључних речи на руском и на енглеском језику. Анализа колокација, конкорданци и кластера коришћена је за идентификацију тема креираних на основу две листе на енглеском и руском језику које садрже по 500 кључних речи. Анализиране су само пунозначне речи, док су функционалне речи искључене. Термин *колокација* (енг. *collocation*) односи се на истовремену фреквентну појаву две речи. Када постоји одређена централна реч (или израз) која је предмет анализе, могуће је идентификовати друге речи које се појављују у распону од неколико јединица лево или десно од те централне речи. Те друге речи називају се *колокатима* (енг. *collocates*) дате централне речи. Конкорданца приказује сваку инстанцу анализиране речи у њеном окружењу – на пример, софтвером може бити одређен распон окружења од 80 знакова. Анализа конкорданци посебно је корисна за квалитативну анализу језичке употребе лексема.

За потребе ове студије, фокус је био само на тематским категоријама с највише кључних речи које приписују датим категоријама доминантну тематску улогу. Доминација се успоставља израчунавањем збира релативних фреквенци кључних речи у оквиру енглеског и руског корпуса. Тамо где су релативне фреквенце тематских категорија биле високе и сличне и на енглеском и на руском језику, дате категорије су анализиране као централне теме за оба корпуса. Тамо где су релативне фреквенце биле драстично веће у оквиру категорија једног језика, ове категорије класификоване су као централне и карактеристичне само за тај језик.

Други теоријски модел који је коришћен у овом раду јесте модел којим се вредности у анализираним вестима класификују као значајне и истакнуте (Bednarek/Carple 2012, 2017; Bednarek et al., 2021). Овај модел је употребљен приликом анализе конкорданци у којима се појављује кључна реч *климатске промене* у оба корпуса. Термин *вредности* у вестима у суштини дефинише због чега одређена вест уопште завређује да се нађе у медијима. Дати теоријски модел анализе има конструктивистички карактер, што значи да догађаји у медијима постају вест путем конструкције одређених вредности које су истакнуте или маргинализоване када се о тим догађајима пише у новинским текстовима. Поменути модел садржи вредности презентоване у Табели 1:

Вредности у вестима	Дефиниција
Consonance/Типичност	Догађај је конструисан као типичан или стереотипан (ограничен је на учеснике, социјалне групе, организације или државе/нације)
Elitism/Елитизам	Догађај је конструисан као високо рангиран (људи, државе или институције)
Impact/Значај	Догађај је конструисан као релевантан (не само за читаоце, већ и за ширу јавност)

Negativity/Негативност	Догађај је конструисан као негативан (на пример, као катастрофа, конфликт, контроверза, криминални чин)
Personalization/Персонализација	Догађај је конструисан да носи „лични печат“ (вест укључује мишљење очевидаца, обичних људи)
Positivity/Позитивност	Догађај је конструисан као позитиван (на пример, као научно постигнуће или акт херојства)
Proximity/Близина	Догађај је конструисан као географски или културолошки близак (у односу на локацију где се потенцијални читаоци налазе)
Superlativity/Суперлативност	Догађај је конструисан да има висок интензитет или велики обим
Timeliness/Правовременост	Догађај је конструисан као правовремен у односу на дан када је о њему у вестима објављено (као нов, актуелан, као онај који тек треба да се деси или је релевантан за непосредну ситуацију/време)
Unexpectedness/Неочекиваност	Догађај је конструисан као неочекиван и необичан

Табела 1. Списак вредности у вестима (преузето из Bednarek et al., 2021: 705)

Уз други модел анализе, примењене су технике кодирања након реализације следећих анализа: (i) анализе листе фреквенности, (ii) анализе колокација, (iii) анализе конкорданци. Пошто су корпуси анализирани самостално, целокупна анализа изведена је два пута како би било утврђено да су подаци тачно кодирани. Чак и тако, донекле, могу постојати различита тумачења примера. За наведене анализе употребљен је софтверски програм ланксбокс/графкол (Brezina et al., 2015), као и већ поменути антконк 3.5.9.

У следећем поглављу, тежиште ће бити на директној анализи корпуса уз примену методолошког приступа за класификацију тематских категорија, у трећем на анализи колокација са изразом *климатске промене* у оба корпуса, док ће у закључку бити наведени главни механизми који рефлектују феномен хипокризије у пласирању вести о транзицији у енергетском сектору.

2. Анализа корпуса кроз издвајање тематских категорија

С обзиром на то да постоји рад у припреми који ће опширније говорити о специфичним резултатима везаним за издвајање тематских категорија у наведеном корпусу, у овој студији ће само укратко бити саопштени резултати који се односе на класификацију датих категорија. На основу анализе корпуса, могу бити изведени следећи закључци:

- Оба корпуса обухватају теме које су усредсређене на категорију *политике и управљања, енергетику*, на категорију *држава/региона/нација*, на

категорију *врсте ресурса, екологију, евалуацију, инфраструктуру, законодавство, економију и бизнис, време и квантитет*;

- Релативна фреквентност кључних речи на оба језика слична је у категорији *политике и управљања*, као и категорији *енергетике*;
- Категорије *држава/региона/нација, типова ресурса, екологије, евалуације, инфраструктуре и законодавства* израженије су у енглеском корпусу;
- Категорије *економије и бизниса, времена и квантитета* истакнутије су у руском корпусу;

У наставку рада, тежиште ће бити на три најпродуктивније тематске категорије, од којих је једна истакнута у оба корпуса, друга у енглеском, а трећа у руском. Циљ овакве презентације материјала у раду је да се обрати пажња на званични наратив медија у оквиру одређене тематске категорије, те на поруке које он шаље читаоцима анализираних текстова. Прва тематска категорија са релативно високом фреквентношћу и на енглеском и на руском језику односи се на област политике и управљања. Појава ове категорије је за нијансу видљивија у енглеским текстовима (3.159 инстанци употребе кључних речи у енглеском корпусу према 2.354 у руском).

На основу кодирања искључиво кључних речи унутар ове категорије без анализе конкорданци за сваку засебну кључну реч, може се закључити да категорија *политике* садржи вредности које се односе на *елиитизам* (личности из области политике) и, у знатно мањој мери, на *негативност* (појмови попут *санкција, ризика, сукоба*, итд.) у оба језика. Вредност *негативност* која је исказана негативном лексиком израженија је у руском корпусу унутар ове категорије. Централни и најфреквентнији облици у оба корпуса за дату категорију указују на председнике: у енглеском корпусу доминантно је спомињање актуелног председника Џозефа Бајдена (504 инстанце), али и претходних председника – (господина – енг. *Mr*) Доналда Трампа (342) и (господина) Барака Обаме (155), док се у руском корпусу често појављују председник Владимир Путин (129 инстанци) и председник Џозеф Бајден (95), а нешто мање учестало председник Доналд Трамп (32). Заједнички кластери који садрже Бајденово име, а налазе се у енглеском корпусу, јесу следећи: *Biden is expected to/од Бајдена се очекује да, Biden administration will/Бајденова администрација ће* и *Biden has vowed/Бајден се зарекао*. Дати кластери често су повезани са дискусијом о економији која би се заснивала на нултој употреби угљеника, што сигнализира да се актуелна администрација налази под снажним утицајем да се спровођење наведеног циља интензивира. Према писању *Њујорк тајмса*, тренутна позиција нове администрације у односу на питање климатских промена, које се сматра окосницом америчке националне безбедности, подразумева спровођење планова везаних за енергетску безбедност, модернизацију електроенергетског система, проширење употребе обновљивих енергија, отварање радних места у области експлоатације обновљивих извора енергије, смањење емисије штодљивих материја (емисије метана, гаса и нафте), уклањање америчких електрана до 2035. године, политику привременог обустављања будућег

фрекинга и ограничавање права бушења на јавним површинама, строжа правила о емисији гасова из аутомобила и пројекте проширења аутопутева и међуградских железничких мрежа, као и промене у области пољопривреде које би биле прилагођене новонасталим климатским условима. Кластери с Трамповим именом (219 случајева) често су представљени у контексту противљења садашњим Бајденовим стратегијама у вези са три највећа извора емисија супстанци које загревају планету: возилима, електранама и цурењем метана приликом вађења нафте и гаса из бушотина.

Бајден и Трамп као кључне речи готово се једнако јављају у руском корпусу, као и руски председник (господин) Путин (Трамп и Бајден заједно се појављују 127 пута, док се Путиново име помиње 129 пута). Ово чини тему америчке политике и америчко-руских односа једном од централних тема у руском сегменту нашег корпуса. Руске новине се такође баве супротностима између номиналних политика Бајдена и Трампа. Илустрацију наведене тврдње представља случај пројекта Северни ток 2. Експерти које цитирају *Независне новине* сматрају да би Бајден могао бити „опрезнији“ са наметањем санкција европским компанијама које учествују у пројекту Северни ток 2. Према мишљењу поменутих стручњака, будући да Бајден не фаворизује извоз америчког гаса из шкриљаца у Европу као Трамп, таква ситуација повећава шансе за постизање компромиса између америчке и руске стране у оквиру пројекта Северни ток 2.

Једна од кључних речи у руском корпусу у оквиру првих двадесет је лексема *кризис/криза* (43 инстанце), која је класификована у оквиру тематске категорије *економија и пословање* и која се релативно често појављује у изразима као што су *энергетический, бензиновый, климатический*, те се односи на кризу на тржишту нафте и гаса. На пример, руске новине истичу мишљење стручњака према којима Сједињене Државе систематски истискују руске сировине са европског и азијског тржишта. Овакво мишљење односи се и на пројекат Северни ток 2, који ствара конкуренцију за све веће испоруке америчког гаса у ЕУ, као и на прву фазу трговинског споразума са Кином, који предвиђа значајно повећање снабдевања Кине течним гасом из Сједињених Држава (уз смањење снабдевања руским гасом који иде преко нафтовода Снага Сибира). Према писању листа *Независне новине*, Сједињене Државе ће спасити своју економију истискујући друге државе, првенствено Кину и Русију у ситуацији када је свет ушао у глобалну кризу, највећу у последњих стотину година.

Текстови на енглеском језику садрже много већи број кључних речи које се односе на следеће тематске категорије: *државе/регионе/нације, врсте ресурса, екологију и оцене*. Категорија *држава/региона/нација* обухвата *близину* (енг. *proximity*) као вредност у вестима која саопштава о локацијама или заједницама блиским или релевантним за тему енергетике у Сједињеним Државама. Позивање на локације држава и региона двоструко је учесталије (у односу на величину корпуса) у енглеском корпусу (9.380 инстанци у енглеском корпусу према 4.929 у руском). Ипак, треба напоменути да је ова категорија на руском језику друга највећа од свих тематских категорија у том корпусу. Дата информација указује на то да су обе групе текстова о енергетици фокусиране на вести

из иностранства. *Тексас* у оквиру тематске категорије *државе/региони/нације* једна је од најфреквентнијих кључних речи у енглеском корпусу, која се често спомиње у вези са *грин њу дилом* (енг. *Green New Deal*), планом намењеним за строгу регулацију и осавремењивање енергетског система, на основу кога би Сједињене Државе добијале 100% сопствене електричне енергије из обновљивих извора у следећој деценији.

Тема Тексаса посебно је занимљива у склопу теме о климатским променама, с обзиром на честе рестрикције струје током зиме 2021. године. Оне су се јавиле у тој америчкој држави као последица непостојања одговарајуће опреме која би осигурала регуларно снабдевање становништва електричном енергијом током ванредних временских прилика. Реч *blackouts/нестанак струје* је фреквентна у корпусу на енглеском језику јер се налази у оквиру првих стотину кључних речи. Тексас велики део електричне енергије добија захваљујући фосилним горивима – гасу и угљу, а мањи део од обновљивих извора енергије. Лоше изолована инфраструктура за снабдевање електричном енергијом прошле зиме замрзла се приликом екстремних временских прилика, које су условиле велику потражњу електричне енергије у тим условима, што је довело до пада система. Осим временских прилика, повремено су постојали знаци да систем може запасти у проблем при испоруци довољне енергије због квара на опреми или због покушаја да се подигну цене електричне енергије у тој савезној држави. С друге стране, један од кластера везаних за кључну реч *Тексас* (*in Texas conservatives have blamed/у Тексасу конзервативци су окривили*) демонстрира конфликт између републиканаца и демократа у погледу даљег развоја енергетског сектора у америчким државама, јер су републиканци као разлог за нестанак струје у Тексасу наводили непоузданост обновљивих извора енергије. *Тексас* се у корпусу на енглеском језику 16 пута појављује у оквиру исте колокације са речју *Калифорнија*. Ова колокација указује на изазове са којима ће се суочити Бајденова администрација приликом модернизације електроенергетског система базираног на ветрогенераторима, соларним панелима, батеријама и другим технологијама са нултом емисијом штетних гасова. Према писању *Њујорк тајмса*, две највеће државе у земљи заузеле су веома различите ставове у односу на управљање својим енергетским потребама: Тексас је извршио дерегулацију агресивно, допуштајући слободном тржишту да цвета, док је Калифорнија прихватила еколошке прописе. Ипак, две државе суочавају се са истом реалношћу: нису у довољној мери спремне за све већу учесталост и озбиљност природних катастрофа које су узроковане климатским променама.

Иако се тема коришћења обновљивих извора енергије налази у првом плану у текстовима *Њујорк тајмса* за анализирани период, лист посебну пажњу усмерава на Аустралију, највећег светског извозника угља, податак који је четири пута поменут у енглеском корпусу, док се ова држава 74 пута појављује у анализираним текстовима. Према писању листа, производња угља у Аустралији се више него удвостручила у последње три деценије, при чему је удео који се извози скочио на 75 процената у фискалној 2017. години, са 55 процената у 1990. Након што савезна влада није усвојила политику обновљивих извора енергије почетком

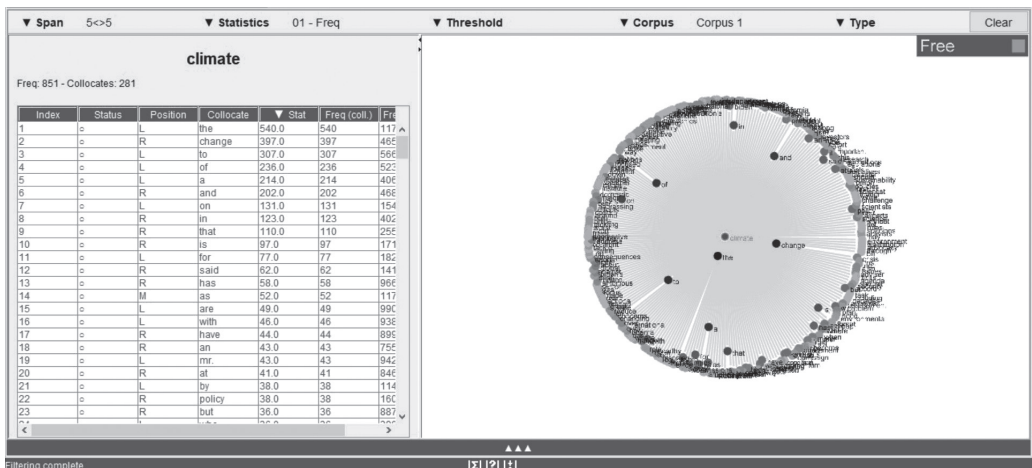
2000-их, аустралијске државе почеле су самостално да подстичу власнике кућа да купују соларне панеле и, у новије време, батерије за складиштење енергије.

Кина је још једна држава коју *Њујорк тајмс* карактерише као зависну од угља, који је највећи снабдевач електричне енергије у земљи, упркос експанзији соларне енергије и енергије ветра. Скоро половина од 236 кластера у енглеском корпусу профилише Кину у смислу емисије штетних материја. Званичници у одређеним покрајинама тврде да је Кини и даље потребан угаљ ради обезбеђивања снажне базе за производњу електричне енергије која ће употпунити изворе сунчеве енергије, ветра и хидроенергије. У најмање три провинције издата је недавно наредба којом се ограничава употреба струје, уз упозорење на потенцијалну несташицу угља и нестанак електричне енергије.

У следећем поглављу биће размотрени главни контексти колокације климатске промене у енглеском и руском корпусу.

1. Вредности у вестима издвојене на основу колокације климатске промене

Релативна фреквентност категорије екологије је пет пута већа у енглеском него у руском корпусу (17,34 према 3,9). Приликом прегледа листе фреквентности од 500 најчешћих речи у корпусу на енглеском језику, трећа по учесталости је реч *climate/клима* (после *Mr./господин* и *said/рекао/рекла је*). Ова реч класификована је у оквиру теме екологије која је истакнута у енглеском корпусу, док је на листи од 500 кључних речи заузела прво место, сугеришући да, према новинама, главни фактор за транзицију у области енергетике представља клима. Колокацијска анализа речи *climate/клима* показује да постоји снажна повезаност између те речи и речи *change/промена* са 397 инстанци у 116 докумената и релативном фреквентношћу од 20,11 на 10.000 речи у *Њујорк тајмсу*. У визуелизацији приказаној на Слици 1, краће линије указују на јачу повезаност између речи у колокацији, при чему је анализирана лексема *climate/клима*.

Слика 1. Илустрација колокација са речју *climate/клима*

За анализу је одабрано првих стотину колокација са изразом *climate change/ климатске промене*. Сви колокати који се односе на климатске промене садрже вредност *негативност* (енг. *negativity*) и указују на експлицитну негативну прозодију, што је илустровано у примерима (1)–(5):

1. The Climate desk covers all disasters related to climate change, like droughts, wildfires, intense hurricanes and extreme rainfall. The science establishing the direct link between these disasters and the rapid warming of the planet is increasingly clear, but the effects we all saw this year were shocking.

„Метеоролошка служба покрива све катастрофе у вези са климатским променама, попут суша, пожара, јаких урагана и екстремних кишних падавина. Наука која успоставља директну везу између ових катастрофа и брзог загревања планете све је јаснија, али ефекти загревања које смо сви видели ове године били су шокантни.“

2. Addressing climate change, ecosystem loss and diminishing diversity requires more than simply finding ways to halt the worst damage before it arrives.

„Решавање проблема климатских промена, губитка екосистема и смањења биодиверзитета захтева више од пуког проналажења начина да се заустави највећа штета пре него што она започне.“

3. But experts also point to a fundamental problem with throwing money at climate change: It is not a particularly effective way to lower emissions of planet-warming pollution... Wind and solar power remain more expensive than fossil fuels in most parts of the country. While it gave a jolt to electric vehicle manufacturing, including a successful loan guarantee to Tesla, those cars still have higher price tags than the ones with old-fashioned internal combustion engines.

„Али стручњаци такође указују на фундаментални проблем када је у питању улагање у климатске промене. То није нарочито ефикасан начин да се смањи загађење које загрева планету ... Коришћење енергије ветра и сунца је и даље скупље од коришћења фосилних горива у већем делу земље. Иако је то иницирало производњу електричних возила, укључујући успешну гаранцију зајма Тесли, ти аутомобили и даље коштају више од оних са старомодним моторима са унутрашњим сагоревањем.“

4. We discuss whether the Texas crisis is going to be the new normal worldwide, the harrowing implications of how Texas Republicans have responded, why liberals should be cheering on Elon Musk, the difficulties liberal states are having on climate policy, the obstacles to decarbonization, the horrifying truth of what “adapting” to climate change will actually entail, why air pollution alone is a public health crisis worth solving, whether nuclear energy is the answer, and much more.

„Дискутујемо о томе да ли ће криза у Тексасу постати нова норма у целом свету, о узнемирујућим импликацијама изазваним реакцијама републиканаца у Тексасу, о томе зашто би либерали требало да навијају за Илона Маска, о потешкоћама које либералне државе имају у погледу климатске политике, о препрекама за спровођење процеса декарбонизације, о застрашујућој истини о томе шта ће „прилагођавање“ климатским променама заправо значити, о томе зашто само по себи загађење ваздуха представља кризу јавног здравља коју треба решавати, представља ли нуклеарна енергија решење, као и још о много чему.“

5. All over the country, utilities and grid operators are confronting similar questions, as climate change threatens to intensify heat waves, floods, water shortages and other calamities, all of which could create novel risks for the nation's electricity systems. Adapting to those risks could carry a hefty price tag: One recent study found that the Southeast alone may need 35 percent more electric capacity by 2050 simply to deal with the known hazards of climate change.

„Широм земље, велика електропредузећа и електродистрибутери суочавају се са сличним питањима, јер климатске промене прете да појачају топлотне таласе, поплаве, несташицу воде и друге непогоде, а све то може створити нове ризике за националне системе електричне енергије. Прилагођавање тим ризицима могло би имати огромну цену: недавна студија показала је да ће само на југоистоку највероватније бити потребно 35 одсто више електричних капацитета до 2050. године да би се носили са познатим опасностима од климатских промена.“

На основу корпусне анализе у овој студији и класификације вредности заснованој на раду Беднарекове и др. (Bednarek et al., 2021: 705) изводимо следеће закључке: израз *climate change*/климатске промене блиско је повезан са креирањем *негативности* кроз контекст у коме се појављује, при чему многи примери са том колокацијом указују на лоше временске услове, као што су екстремни топлотни таласи, суше, пожари, обилне кише, поплаве и периоди изузетно хладног времена. Додатна *негативност* наглашава се помињањем негативних појава попут финансијских ризика и високих трошкова везаних за климатске промене, губитак екосистема и смањење биодиверзитета, загађење ваздуха и кризу јавног здравља, брзо загревање планете, губитак радних места, расељавање људи због екстремних временских услова, ризике по националне системе електричне енергије, као и штетне ефекте по угрожене заједнице. Навођење датих фактора изводи се са циљем постизања одобравања предложених реформи у енергетском сектору код читалаца. Осим *негативности* конструисане како на основу самог значења колокације *climate change*/климатске промене која има негативну прозодију, тако и на основу ширег контекста, дискурс везан за њу укључује додатне вредности, попут *суперлативности* (енг. *superlativity*), *значаја/утицаја* (енг. *impact*) и *позитивности* (енг. *positivity*):

Суперлативност

6. The Southeast alone may need 35 percent³ more electric capacity by 2050. „Само на југоистоку можда ће бити потребно 35% више капацитета електричне енергије до 2050. године.“

7. Hundreds of scientists across the federal government and academia join forces to compile the best insights available on climate change.

„Стотине научника у оквиру савезне владе и академске заједнице удружују снаге како би стекле најбољи увид о климатским променама.“

Значај/утицај

8. But as climate change accelerates, many electric grids will face extreme weather events that go far beyond the historical conditions those systems were designed for, putting them at risk of catastrophic failure.

„Али како се климатске промене убрзавају, многе електричне мреже ће се суочити са екстремним временским условима који надилазе некадашње услове за које су ти системи пројектовани, доводећи их у опасност да дође до њиховог пуцања.“

9. Climate change is an everything issue.

„Климатске промене су питање живота и смрти.“

Позитивност

10. Solar industry organizations like Rewiring America, a group of engineers, entrepreneurs and volunteers working to address climate change, estimate that the typical American household could save as much as \$2,000 a year in energy costs by going solar.

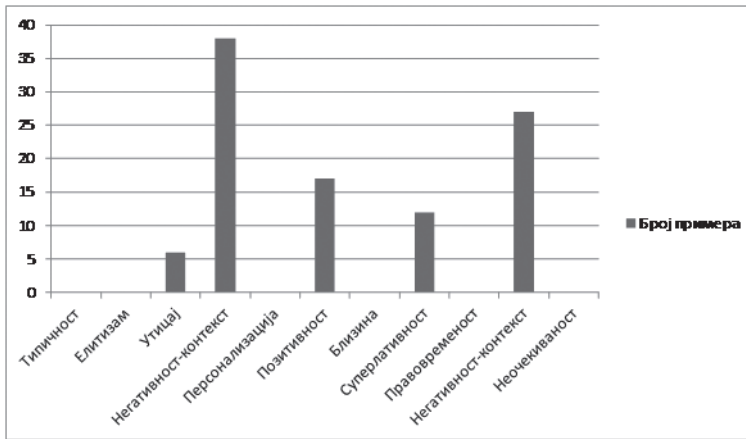
„Организације за развој соларне индустрије попут Ревајеринг Америка, групе инжењера, предузетника и волонтера који раде на проблему решавања климатских промена, процењују да би типично америчко домаћинство могло уштедети чак 2.000 долара годишње у оквиру трошкова за електричну енергију уколико се буде користила соларна енергија.“

11. Mr. Biden has made the case that tackling climate change by focusing on building clean energy infrastructure will bring economic recovery and create “millions” of new jobs – a goal economists said faces serious challenges.

„Г. Бајден је нагласио да ће решавање проблема климатских промена усредсређивањем на изградњу чисте енергетске инфраструктуре донети економски опоравак и створити „милионе“ нових радних места – циљ за који економисти кажу да се суочава са озбиљним изазовима.“

3 Подвучени делови у цитираним реченицама указују на лингвистичка средства којима се исказује одређена вредност у вестима.

Слика 2 приказује резиме анализе 100 примера са колокацијом *климатске промене* у смислу вредности у вестима. *Негативност* је створена непосредним контекстом у 38 примера, *позитивност* у 17 примера, *суперлативност* у 12 примера, *значај/утицај* у 6 примера, док је у 27 примера креирана вредност *негативности* на основу саме колокације која самостално има негативну прозодију без додатног уплива контекста.

Слика 2. Дистрибуција вредности у оквиру 100 колокација са изразом *climate change/климатске промене*

Дакле, феномен климатских промена представљен је *негативношћу*, која се појачава вредностима *суперлативност* и *утицај*, док се *позитивност* појављује кроз наратив о новој технологији у енергетском сектору уз помоћ које ће се постојећи проблеми у датој области решити. Друге вредности везане за колокацију *climate changes/климатске промене* су у позадини.

У руским текстовима реч *климат/клима* појављује се 67 пута, а колокација *изменение климата/климатске промене* 28 пута. Од тога, 26 примера са овом колокацијом у контексту има вредност *негативности*, а 3 од њих имају вредност *негативности* и *утицаја* заједно. У наставку овог текста наводимо неколико колокација са речју *климат/клима*:

12. В этот поворотный для человечества год пришло время решительных действий в сфере борьбы с изменением климата.

„У овој кључној години за човечанство, дошло је време за одлучне акције у борби против климатских промена.“

13. Парниковые газы сами по себе не вредят здоровью, но накапливаются в атмосфере и тем самым провоцируют глобальное изменение климата на Земле одну из важнейших стратегических угроз для всего человечества, признанных на уровне ООН.

„Гасови са ефектом стаклене баште сами по себи не штете здрављу, већ се акумулирају у атмосфери и тиме изазивају глобалне климатске промене на Земљи – једну од најважнијих стратешких претњи по цело човечанство, што је препознато и на нивоу УН-а.“

14. Энергоменеджмент позволяет улучшать экологическую ситуацию, а также защищать глобальный климат. Например, сокращение потерь энергии в системе теплоснабжения города снижает потребность в выработке тепловой энергии в городских котельных.

„Управљање енергијом помаже да се побољша еколошка ситуација, као и да се заштити глобална клима. На пример, смањење губитака енергије у градском систему грејања смањује потребу за производњом топлотне енергије у градским котларницама.“

Контекст колокације *изменение климата/климатске промене* у руским текстовима углавном говори о новим прописима у Европи и САД који се уводе због климатских промена. У фокусу руских новина за означени период јесте руска економија у време трансформације на тржишту нафте и гаса. Кључне речи у најпродуктивнијој тематској категорији за руски корпус бизнис и економија прате линију вредности *негативност/позитивност*, а најучесталије међу њима су *добыча/производња* (382 инстанце), *развитие/развој* (311), *стратегия/стратегија* (49), *ограничения/ограничења* (62), *ризки/ризици* (45), *цена/цена* (75), *потребление/потрошња* (95), *снижение/смањење* (91) и *падение/пад* (46). Након проучавања конкорданци и кластера са овим кључним речима, позиција *Независних новина* према енергетској трансформацији и статусу Русије у новом контексту може се представити на следећи начин.

Суштина наметнуте зелене револуције је прекинути „нафтни кисеоник“ извозницима енергије, државама које углавном живе од њене продаје. У оквиру плана који је осмислила Међународна агенција за енергију до 2050. године предвиђа се потпуна забрана индустријских емисија у атмосферу у свим државама. За постизање оваквог циља биће задужене и Уједињене нације, којима ће то бити један од главних задатака у даљем раду. Са друге стране, упитно је ко ће извршавати практичну реализацију поменутог плана, шта ће бити са онима који се усуде да не послушају препоруке из међународних организација и да ли је могуће остати изван процеса преласка на „зелена“ правила игре. Постоји ОПЕК, где се поштују квоте и норме за производњу нафте. Међутим, постоје и државе изван ОПЕК-а, попут Русије, Мексика, Норвешке и Азербејџана, којима не управљају наднационалне структуре, већ њихови високи званичници.

Уврежено је мишљење у Русији је да ће главни потрошачи – Кина, Индија и читав Запад – и даље морати да купују нафту и угаљ, док ће такозвана „географска деца“, попут Скандинавије, Исланда, Сингапура, Швајцарске или Новог Зеланда, и даље бити ангажована у организовању „забаве са зеленом енергијом“. Неједнакост ће се огледати у следећем: западне државе ће створити

своју нову економију, интензивну у погледу коришћења ресурса и веома скупу. А онда ће наметнути своје иновације остатку света и државама које не могу да производе енергију у оквиру ових стандарда. Нада у поуздану будућност са нафтом, угљем и гасом постепено постаје део прошлости.

4. Закључак

У закључку овог рада може се истаћи да обе новине, америчке и руске, издвајају климатске промене као главни покретач транзиције у области енергетике. Климатске промене су представљене у оба корпуса кроз вредност *негативности*, док *Њујорк тајмс* наглашава *позитивност* обновљивих технологија. Брзина којом треба увести зелену економију рефлектује се у енглеском корпусу и кроз пласирање вредности *суперлативност* и *утицај*. Тема потенцијалне везе између енергетске транзиције, опште доступности фосилних ресурса и продуктивности нових технологија у енергетском сектору је маргинализована. На пример, конкорданце са речју *crisis/криза* у *Њујорк тајмсу* односе се само на климатску, пандемијску, здравствену и финансијску кризу, али не и на могућу кризу везану за доступност енергената, иако постоји импликација да ће до кризе у енергетском сектору доћи, што се посебно сигнализује у насловима *Њујорк тајмса*, као што је: "The Texas Crisis Could Become Everyone's Crisis"⁴. На основу више наведених примера може се закључити да механизам хипокризије у презентацији вести делује у складу са њиховим пласирањем у оквиру скале вредности *позитивност/негативност* у комбинацији са истицањем у први план или маргинализовањем информација релевантних за читаоца, што је слично механизму присутном унутар феномена манипулације (McComack, 1992). Вести, поготову у *Њујорк тајмсу*, представљене су поруком да се транзиција у области енергетике врши у складу са остваривањем добробити за обичног грађанина, како би он био спасен од последица климатских промена, без ширег разматрања питања које се тиче потенцијалних рестрикција коришћења енергетских извора за одређени део светске популације због могућег недостатка енергената који би својим капацитетима покрили потребну производњу и потрошњу те исте популације.

Напомена: Овај рад је под истим насловом презентован у оквиру Међународне прагматичке конференције (IPrA 2021, Winterthur).

Литература

- Baker, P., Vessey, R. (2018). A corpus-driven comparison of English and French Islamist extremist texts. *International Journal of Corpus Linguistics*, 23(3), 255–278.
- Bednarek, M., Cople, H. (2012). 'Value added': Language, image and news values. *Discourse, Context and Media*, 1(2–3), 103–113.

4 „Криза у Тексасу могла би постати свеопшта криза.“

- Bednarek, M., Caple, H. (2017). *The Discourse of News Values: How news organizations create newsworthiness*. New York: Oxford University Press.
- Bednarek, M., Caple, H., Huan, C. (2021). A Computer-Based Analysis of News Values: A Case Study on National Day Reporting. *Journalism Studies*, 22(6), 702–722.
- Bosman, R., Loorbach, D., Frantzeskakis, N., Pistorius, T. (2014). Discursive regime dynamics in the Dutch energy transition. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 13, 45–59.
- Brezina, V., McEnery, T., Wattam, S. (2015). Collocations in context: a new perspective on collocation networks. *International Journal of Corpus Linguistics*, 20(2), 139–173.
- Dahl, T., Fløttum, K. (2019). Climate change as a corporate strategy issue: A discourse analysis of three climate reports from the energy sector. *Corporate Communications: An International Journal*, 24, 499–514.
- Danziger, R. (2021, June–July). Exploring the ‘dark side’ of sociability: what can the pragmatics of flattery teach us about hypocrisy? [Paper presentation]. 17th International Pragmatics Conference, Winterthur, Switzerland.
- Gill, M. (2021, June–July). Shocking exposures: Hypocrisy, authenticity, and the rhetorical dynamics of populism [Paper presentation]. 17th International Pragmatics Conference, Winterthur, Switzerland.
- Grant, R. (2019). Lying and Hypocrisy in Morality and Politics. *Ethics, Politics and Society, May 2019*, 101–109.
- Halmari, H. (2021, June–July). Apology as hypocrisy: Examples from Bill Clinton and Donald Trump [Paper presentation]. 17th International Pragmatics Conference, Winterthur, Switzerland.
- Jaworska, S. (2018). Climate change but no change: discourses of climate change in corporate social responsibility reporting in the oil industry. *International Journal of Business Communication*, 55, 194–219.
- Kapranov, O. (2018). The framing of climate change discourse by Statoil. *Topics in Linguistics*, 19, 54–68.
- Leipprand, A., Flachsland, C., Pahle, M. (2017). Energy transition on the rise: discourses on energy future in the German parliament. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 30, 283–305.
- McCornack S. (1992). Information Manipulation Theory. *Communication Monographs*, 59(1), 1–16.
- Pounds, G. (2021). Presupposed evaluation in environmental argumentative discourse. *Functions of Language*, 28, 27–54.
- Russo, K. (2018). *The evaluation of risk in institutional and newspaper discourse: the case of climate change and migration*. Napoli: dell’Università degli Studi di Napoli L’Orientale.
- Sorlin, S. (2021, June–July). A plea for hypocrisy: Pragma-philosophical considerations [Paper presentation]. 17th International Pragmatics Conference, Winterthur, Switzerland.

Извори (мануелни корпус)

Њујорк Тајмс (*The New York Times*), чланци који се односе на енергетику у периоду 27.09.2020. – 25.04.2021.

Независне новине (*Независимая газета*), чланци који се односе на енергетику у периоду 30.09.2020. – 28.04.2021.

Radoslava M. Trnavac

Summary

HYPOCRISY AND MEDIA PRESENTATION OF THE TRANSITION IN THE FIELD OF ENERGY IN THE CONTEXT OF CLIMATE CHANGE

The objective of this paper is to demonstrate the interplay between hypocrisy and construction of news values as related to the newspaper coverage of the current transition in the energy sector in *The New York Times* and *Nezavisimaya Gazeta*. In the introduction to this study, we determine the extent to which the content in these cross-linguistic texts draws upon similar and distinct themes to construct certain news values. Then the focus shifts to the textual representations of news values created by the collocation *climate change* in the English and Russian texts as the central factor that drives the transition in the energy sector, according to the above media. What is also discussed is which news values are used to facilitate democratic cooperation and acceptance of these narratives by the public. To fulfill the first objective of singling out the salient themes in the two corpora, we turn to the methodology borrowed from Baker and Vessey (2018), which is useful to manually create categories that describe the salient themes in the discourse. The second methodology is represented with the framework for a linguistic analysis of news discourse by Bednarek and Caple (2012, 2017) and Bednarek et al. (2021) that will provide the means to find out what values are emphasized, rare or absent (backgrounded) in the context of analyzed keywords. Both newspapers foreground *climate change* as the main trigger of energy transition, which is represented through *negativity* news value, while *The New York Times* emphasizes the *positivity* of the renewable technologies. The urgency of introducing green technology is emphasized as well with the help of the news values of *superlativeness* and *impact* in *The New York Times*. The mechanism of hypocrisy in the media may be operating similarly to that of manipulation along the lines of *positivity/negativity* news values in combination with the foregrounding/backgrounding of necessary information.

Key words:

hypocrisy, energy system, The New York Times, Nezavisimaya Gazeta, key words, concordances

